

D86/03

12 februari 1986

HET INTERNATIONAL DEPARTMENT VAN DE POOLSE CP
I. TAKEN EN WERKZAAMHEDEN

In deze FOCUS wordt aandacht besteed aan de taken en werkzaamheden van het 'International Department' (ID) van de Poolse Verenigde Arbeiderspartij (PVAP). Deze CC-afdeling prepareert en controleert de uitvoering van partijbesluiten, die betrekking hebben op het beleid, zoals dat door het Poolse ministerie van Buitenlandse Zaken (MSZ) en de diplomatieke vertegenwoordigingen in het buitenland wordt uitgedragen, maar die ook van belang zijn voor de activiteiten, die de Volksrepubliek ontplooit op het terrein van het inlichtingenwerk en in het kader van het internationale communistische mantelwezen.

De informatie over de Internationale CC-Afdeling van de Poolse CP is betrekkelijk schaars. Voor deze FOCUS werd met name gebruik gemaakt van de inhoud van een voor Oosteuropese begrippen zeer ongebruikelijk interview met het toenmalige hoofd van het Poolse ID Wlodzimierz NATORF, dat op 25 september 1985 werd gepubliceerd in de maandelijks verschijnende periodiek van het CC/PVAP 'Zycie Partii'. De hieraan ontleende gegevens werden o.a. aangevuld met materiaal verkregen bij de debriefing van een Poolse defector, die in de eerste helft van de jaren zeventig voor het ID van het CC/PVAP werkzaam was. In een volgende FOCUS over het International Department van de PVAP zal ingegaan worden op de organisatie en de functionarissen van het ID.

HET INTERNATIONAL DEPARTMENT VAN DE POOLSE CP

I. TAKEN EN WERKZAAMHEDEN

In een interview, gepubliceerd in de maandelijks verschijnende periodiek van het CC/PVAP 'Zycie Partii'* , omschreef het toenmalige hoofd van het 'International Department' van de Poolse CP, Wlodzimierz NATORF de buitenlandse politiek als

"een centraal belang van de staat en daarmee het domein van de Poolse Verenigde Arbeiderspartij, de leidende kracht van de natie. De buitenlandse politiek heeft daarom altijd bijzondere aandacht genoten van de partijleiding, dat wil zeggen van het Centraal Comité (CC), het Politburo en het CC-Secretariaat. Tegenover deze partijorganen vervult de Internationale Afdeling een dienende en uitvoerende rol. Dit sluit niet uit - maar maakt het zelfs noodzakelijk - dat onze afdeling ook initiatieven ontplooit, voor zover het intellectueel potentieel, de ervaring en de relatief kleine bezetting van de afdeling dit mogelijk maakt".

NATORF ging vervolgens in op een van de hoofdtaken van het ID: de voorbereiding van de partijbesluiten op het terrein van de buitenlandse politiek.

Vorbereiding van het buitenlandse beleid

In een Oosteuropese volksdemocratie als Polen worden alle belangrijke politieke beslissingen genomen door het Politburo van de communistische partij, dat in de regel een maal per week bijeenkomt. De complexiteit van de problematiek, waarmee de partijtop wordt geconfronteerd, alsmede de voortschrijdende bureaucratisering van het partij- en regeringsapparaat dwingen het Politburo om de voorbereiding en de controle op de uitvoering van zijn besluiten over te laten aan een daarin gespecialiseerd CC-Secretariaat, bestaande uit aantal secretarissen en de onder hun toezicht functionerende CC-afdelingen. Zo behoren de internationale aangelegenheden van de CP tot de 'portefeuille' van CC-Secretaris Jozef CZYREK en tot die van de Internationale Afdeling van het Centraal Comité.

Het ID heeft ten aanzien van de voorbereiding van het buitenlandse beleid van de partij in feite een drieledige taak.

In de eerste plaats dient het ID als verzamelpunt van alle informatie op het terrein van de buitenlandse politiek, die voor de Poolse CP van belang kan zijn. Zo wordt het complete telexverkeer tussen het Poolse ministerie van Buitenlandse Zaken (MSZ) en de diplomatieke vertegenwoordigingen in het buitenland gecopieerd ten behoeve van het International Department, terwijl ook de ID-medewerkers zelf dagelijks inlichtingen inwinnen bij het MSZ en de Poolse ambassades.

Een zeer belangrijke bron van informatie voor het ID vormen ook de studies van het aan het MSZ verbonden Poolse Instituut voor Internationale Aangelegenheden (PISM: 'Polski Instytut Spraw Miedzynarodowych'). Dit instituut verricht wetenschappelijk

---

*Verschenen op 25 september 1985.

onderzoek op het terrein van de internationale politiek, het internationaal recht, de internationale organisaties, de internationale economische problematiek en de geschiedenis van de internationale betrekkingen. Daarnaast is er aandacht voor de politieke, economische, sociale en culturele problemen van landen en regio's die voor de ontwikkeling van het buitenlandse beleid van Polen van belang zijn.

Uit een recente defectorverklaring is gebleken dat het ID contacten op werkniveau onderhoudt met het ministerie van Binnenlandse Zaken (MSW). De politieke rapportage van de onder dit ministerie ressorterende offensieve inlichtingendienst (het MSW-Departement I) wordt ook bestudeerd door de topfunctionarissen van het ID.

Waarschijnlijk fungeert het ID eveneens als instigator van bepaalde inlichtingenoperaties, indien de bestaande bronnen niet in de informatiebehoefte van het ID voorzien.

Daarnaast dient opgemerkt te worden dat het ID ook zelf een grote hoeveelheid politieke gegevens over andere landen verzamelt. Vooral de contacten met CP'en en andere politieke partijen in het buitenland worden door het ID benut om zich op de hoogte te stellen van de lokale politieke situatie.

Het tweede deel van de taak van het ID op het terrein van het internationaal beleid van de Poolse PVAP bestaat uit de 'politieke briefing' van de partijtop. Regelmatig worden de door het ID verzamelde gegevens uitgewerkt in rapporten, die worden voorgelegd aan het Politburo van de CP. Ook de rapporten die door het Politburo worden uitgebracht tijdens de CC-plenums en de vijfjaarlijkse nationale congressen van de PVAP zijn vaak geheel of gedeeltelijk opgesteld door het ID. Juist omdat het ID een zeer belangrijke bijdrage levert aan de beeldvorming in de partijtop ten aanzien van de buitenlandse politiek oefent de CC-afdeling aanmerkelijke invloed uit op het internationale beleid, dat door de partij - en daarmee in feite ook de Poolse Volksrepubliek als zodanig - wordt gevoerd.

Het derde deel van de beleidsvoorbereidende taak van het ID bestaat uit het opstellen van ontwerpresoluties ten behoeve van de partijtop, waarmee de invloed op de beslissingen, die tijdens een Politburozitting, een CC-plenum of een nationaal congres van de PVAP genomen worden, in nog concretere vormen gestalte krijgt.

Illustratief voor de sleutelrol die het ID vervult ten aanzien van de besluitvorming met betrekking tot de buitenlandse politiek is tenslotte ook het feit, dat de CC-afdeling vertegenwoordigd is in de Commissie voor Buitenlandse Zaken van het Poolse parlement (Sejm) en in de Internationale Commissie van het Centraal Comité.

Laatstgenoemde commissie biedt aan leden en kandidaat-leden van het CC de mogelijkheid om kennis te nemen van recente ontwikkelingen in de buitenlandse politiek. Soms neemt de CC-commissie ook resoluties aan, die voor het Politburo een adviserend karakter hebben. Het ID fungeert voor de CC-commissie als een secretariaat, stelt de agenda van de te bespreken onderwerpen samen, verzamelt de voor de discussies relevante gegevens en stelt de ontwerpresoluties op. De positie van Jozef CZYREK als CC-secretaris en volwaardig lid van het Politburo maakt het mogelijk dat de leiding van het ID zich in het kader van haar beleidsvoorbereidende taak ook rechtstreeks tot het Politburo kan wenden.

Controle op de uitvoering van het buitenlandse beleid

Het buitenlandse beleid dat door het Politburo van de PVAP in grote lijnen is vastgesteld, kan langs verschillende wegen tot uitvoering worden gebracht. De controle en - tot op zekere hoogte ook de coördinatie - van de middelen en methoden die daarbij toegepast worden, berust bij het ID. Omdat de partijtop zich niet met iedere detailkwestie kan bezighouden, neemt het ID in dit verband ook zelf initiatieven, zoals door NATORF in zijn interview voor 'Zyczie Partii' werd aangeduid. Om de controlerende en coördinerende taak naar behoren te kunnen vervullen onderhoudt het ID een netwerk van relaties, zowel met andere CC-afdelingen, als met regeringsorganen en 'maatschappelijke' organisaties.

Periodiek houdt het ID werkbesprekingen met de ministeries van Buitenlandse Zaken (MSZ) en Buitenlandse Handel (MHZ). Daarnaast hebben het hoofd, de plaatsvervangend hoofden en de sectorleiders van het ID vrijwel dagelijks telefonisch contact met de vice-ministers en de directiehoofden van het MSZ. Besluiten die in het kader van de uitvoering van het buitenlandse beleid genomen moeten worden op zuiver diplomatiek terrein, laat het ID in de regel over aan het MSZ, dat evenwel verplicht is in belangrijke aangelegenheden het ID te consulteren. Over zaken die direct of indirect de belangen van de partij raken, beslissen de ID-functionarissen, die zich daarbij eveneens tot de ambassades in het buitenland kunnen wenden en deze ook regelmatig bezoeken.

Het ID houdt ook toezicht op openlijke en heimelijke pogingen om in andere landen begrip te kweken en aanhangers te winnen voor de politiek van Polen. Zo dirigeert het ID met name de activiteiten, die in deze sfeer ontplooid worden door het Groot-Poolse Vredescomite (OKP). Sinds december 1984 is het OKP, na jaren van betrekkelijke passiviteit, op aandrang van het ID weer een actieve rol gaan spelen in de vredesstrijd van de socialistische staten tegen "de agressieve bewapenings- en confrontatiepolitiek" van het Westen en in het bijzonder de NATO. Het vredescomite heeft hieraan gestalte gegeven door de organisatie van internationale vredesmanifestaties in eigen land. Het OKP was bijvoorbeeld nauw betrokken bij de voorbereiding van het "Internationale Congres van Intellectuelen voor een Vreedzame Toekomst van de Wereld", gehouden in Warschau van 16 tot 19 januari jl., waaraan een groot aantal genodigden uit het Westen deelnam.

In een artikel in het partijdagblad 'Trybuna Ludu' maakte het plaatsvervangend hoofd van het ID Miroslaw DACKIEWICZ, reeds het afgelopen jaar duidelijk dat het vredesoffensief van het OKP een tweeledig doel heeft: "...het bewaren van de eenheid in de Westerse vredesbeweging en het verzwakken van de invloed van de zogenaamde 'onafhankelijke vredesgroeperingen' in het Westen, die trachten de USSR en andere socialistische landen in gelijke mate als de VS en haar bondgenoten verantwoordelijk te stellen voor de huidige fase in de wapenwedloop". Daarnaast dient het OKP een bijdrage te leveren aan een zekere mate van internationale erkenning van de interne normaliseringspolitiek van het Poolse regime, waarmee partijleider JARUZELSKI een einde tracht te maken de grote politieke, economische en sociale problemen in zijn land.

Overigens is het ID niet alleen de drijvende kracht achter de internationale activiteiten van het OKP. Het ID 'waakt' ook over de buitenlandse contacten van de niet-communistische Poolse partijen, de vriendschapscomite's, de vakbonden en andere 'maatschappelijke' organisaties op het gebied van de jeugd, vrouwen, journalisten, wetenschappers, etc. Bovendien verstrekt het ID richtlijnen aan Poolse functionarissen en filialen van internationale communistische mantelorganisaties. Vooral DACKIEWICZ treedt hierbij weer op de voorgrond. Hij is lid van de Wereldvrede Raad (WVR) en heeft in het recente verleden herhaaldelijk deelgenomen aan de met medewerking van deze frontorganisatie georganiseerde internationale vredesbijeenkomsten.

Een belangrijke bijdrage aan de uitvoering van het internationale beleid van de Poolse CP levert ook de buitenlandse propaganda van de Volksrepubliek. Besluiten ten aanzien van de vervaardiging en verspreiding van propagandamateriaal worden genomen door het ID, dat ook de concrete doelen van de buitenlandse propaganda selecteert. De coördinatie van de propaganda geschiedt in een informele 'Commissie voor Internationale Propaganda', opgericht in het midden van de jaren zeventig, waarin behalve het ID ook het ministerie van Buitenlandse Zaken en het ministerie van Binnenlandse Zaken (MSW) zitting hebben.

Onduidelijk is nog of de onder het MSW ressorterende offensieve inlichtingendienst (het MSW-Departement I) tevens in deze commissie is vertegenwoordigd. Vast staat wel dat de inlichtingendienst nauwe contacten onderhoudt met het ID op het terrein van de 'actieve maatregelen'. Doel van deze 'desinformatieve activiteiten' is door het verspreiden van soms juiste maar onvolledige, soms ook volledig onjuiste gegevens de publieke opinie in met name het Westen te manipuleren en ervoor te zorgen dat een vanuit het Westen gevoerd of voorgenomen beleid wordt omgebogen in een voor Polen (en daarmee veelal ook voor de Sovjet-Unie) gunstige richting. Gelet op het buitenlandspolitiek belang van deze verholde pogingen tot beïnvloeding, dient het MSW-Departement I ieder voorstel met betrekking tot actieve maatregelen voor te leggen aan het ID, dat immers verantwoordelijk is voor de coördinatie met andere middelen die gebruikt kunnen worden om het internationale beleid uit te voeren. Hoe de relaties tussen de inlichtingendienst en het ID in de praktijk zijn geïnstitutionaliseerd is dezerzijds niet bekend. Aangenomen mag worden dat zowel van het MSW-Departement I als van het ID slechts een beperkt aantal topfunctionarissen en de direct betrokken specialisten volledig vertrouwd zijn met de inhoud van bepaalde actieve maatregelen.

Tenslotte dient opgemerkt te worden dat het Poolse ID ook zelf een actieve rol speelt op het terrein van de buitenlandse politiek. Met name via haar contacten met communistische en andere politieke partijen in het buitenland is de CC-afdeling voortdurend op zoek naar mogelijkheden voor beïnvloeding van de publieke opinie overal ter wereld.

Toezicht op het partijwerk in het buitenland

Als internationale afdeling van de PVAP houdt het ID ook toezicht op de leden van de Poolse CP in het buitenland en de activiteiten die zij daar ten behoeve van de partij verrichten.

Buiten Polen functioneren enkele honderden partijgroepen, niet alleen op de Poolse ambassades, consulaten en handelsvertegenwoordigingen, maar ook onder de tienduizenden Poolse contractarbeiders in met name de DDR. Deze partijgroepen worden geïnstrueerd, gestimuleerd en gecontroleerd door het ID, dat de leiding heeft over een speciaal daarvoor in het leven geroepen commissie, waarin zowel de leiders van de partijorganisaties in het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het ministerie van Buitenlandse Handel als de eerste secretarissen van de vier grootste partijgroepen in het buitenland zijn vertegenwoordigd.

Het ID informeert de partijgroepen in het buitenland regelmatig over belangrijke gebeurtenissen aan het thuisfront. De grotere onder hen ontvangen bijvoorbeeld van het ID bandopnames van belangrijke redevoeringen van partijprominenten en verslagen van actuele discussiethema's binnen de PVAP. Ook worden secretarissen van Poolse partijcomites in de nabij gelegen landen door het ID uitgenodigd om CC-plenums van de Poolse CP bij te wonen.*

De kaderpolitiek van de PVAP en het ID

Het ID heeft ook een belangrijke taak op het terrein van de kaderpolitiek als uitvloeisel van het zogenaamde nomenklatoerastelsel in Polen.**

Dit systeem voorziet in de registratie van alle sleutelposities in de Poolse samenleving alsmede de voor de bezetting daarvan in aanmerking komende personen. Alle beslissingen in personeelsaangelegenheden met betrekking tot deze functies en personen (aanstelling, bevordering, overplaatsing, ontslag, etc.) moeten genomen worden op voorstel of minstens met instemming van de Poolse CP. Met andere woorden: de PVAP bepaalt welke persoon in een sleutelfunctie op politiek, militair, economisch of maatschappelijk terrein wordt benoemd of gekozen. Dit stelsel berust op de erkenning van de leidende rol van de PVAP, vastgelegd in de Poolse grondwet en uitgewerkt in de statuten van deze partij.

Het ID registreert ten behoeve van CC-secretaris CZYREK niet alleen alle leden van de PVAP die in het buitenland verblijven, maar ook eventuele niet-leden van de partij, die zich op enigerlei wijze met het buitenland bezighouden of aldaar (tijdelijk) gevestigd zijn. Afhankelijk van het belang dat de PVAP hecht aan de desbetreffende persoon of functie ligt de beslissende stem in personeelszaken respectievelijk bij het Politburo, de CC-secretaris voor internationale aangelegenheden of het hoofd van het ID.

---

*Het gaat hierbij waarschijnlijk niet om leden van het Centraal Comité.

**Zie hierover: T. ITO, Nomenklatura in Polen.

Sonderveroeffentlichung des Bundesinstituts fuer ostwissenschaftliche und internationale Studien. Keulen, december 1983.

Alle kaderpolitieke besluiten met betrekking tot de bezetting van een Poolse ambassade* , consulaat, handelsvertegenwoordiging of handelsfirma in het buitenland worden in de regel overgelaten aan het ID. Dit impliceert ook dat de civiele en militaire inlichtingendiensten van Polen niet buiten medeweten van het ID een inlichtingenofficier op bijvoorbeeld een diplomatieke vertegenwoordiging in het buitenland kunnen plaatsen. In dit verband dient opgemerkt te worden dat regelmatig op hoog niveau overleg plaatsvindt tussen het ID en de ministeries van Binnenlandse Zaken en Defensie, waaronder resp. de civiele en militaire inlichtingendienst ressorteren. Aangenomen wordt dat de stationering van inlichtingenofficiëren in het buitenland een van de thema's is die daarbij besproken worden.

Het onderhouden van de internationale betrekkingen van de partij

Als laatste van de hoofdtaken van het ID kwam in het interview met NATORF voor "Zycie Partii" het onderhouden van de internationale betrekkingen van de Poolse CP ter sprake.

Als liaison-afdeling van het Centraal Comité concentreert het ID zich in de eerste plaats op de relaties met de CPSU en de andere communistische partijen in het Oostblok. De samenwerking met deze CP'en vindt haar schriftelijke neerslag in bilaterale overeenkomsten voor een periode van twee jaar. Concepten voor deze samenwerkingsovereenkomsten worden opgesteld door het ID en besproken met andere CC-afdelingen en met de partijcomités in de wojewodschappen (provincies). Partijcomités op regionaal en lokaal niveau sluiten veelal afzonderlijke samenwerkingsaccorden met corresponderende partijcomités in de andere socialistische staten. Deze overeenkomsten moeten evenwel goedgekeurd worden door het ID. De relaties met zusterpartijen buiten het Sovjetblok onderhoudt het ID veelal door het uitwisselen van delegaties en het bezoeken van partijcongressen. In het recente verleden werden herhaaldelijk prominenten van de Italiaanse en Franse CP in Warschau ontvangen. De PVAP maakte daarbij steeds van de gelegenheid gebruik om een toelichting te geven op de recente ontwikkelingen in Polen en de pogingen die het JARUZELSKI-regime heeft ondernomen om de grote politieke en sociaal-economische problemen van de Volksrepubliek op te lossen.

In opdracht van het ID concentreren de partijcomités in de Wojewodschappen zich bij het ontwikkelen van hun internationale relaties vaak op een of meer CP'en buiten het socialistisch blok. Op deze wijze specialiseert de partijorganisatie in het betreffende Wojewodschap zich in de ontvangst en begeleiding van delegaties van bepaalde zusterpartijen van de PVAP, die op bezoek gaan in Polen. De coördinatie op centraal niveau blijft echter in handen van het ID.

---

*Een uitzondering dient gemaakt te worden voor de ambassadeurs. Zij worden evenals hoofdafdelingsleiders van de ministeries van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en de ministers en hun plaatsvervangers op deze departementen benoemd door CC-secretaris CZYREK of het Politburo. Kandidaten voor deze benoemingen worden echter veelal voorgedragen door het ID.

In de afgelopen jaren heeft het ID van de PVAP in toenemende mate aandacht besteed aan de betrekkingen met de nationale bevrijdingsbewegingen en de revolutionaire-democratische partijen in de Derde Wereldlanden. Ook tracht het ID de samenwerking te intensiveren met de Westerse sociaal-democratische partijen. In vergelijking met de CP'en in de andere Oosteuropese landen zijn de contacten van de PVAP met sociaal-democratische politici in West-Europa vooralsnog tot een minimum beperkt gebleven. De kritische opstelling in Westeuropese kringen tegenover de harde wijze waarop de Poolse autoriteiten omgaan met dissidenten in eigen land is daar waarschijnlijk debet aan. Of de PVAP er op korte termijn in zal slagen om haar relaties met diverse sociaal-democratische partijen in West-Europa te verbeteren, hangt voornamelijk af van de vraag of zij de Westerse critici van het JARUZELSKI-regime ervan kan overtuigen dat de situatie in Polen daadwerkelijk genormaliseerd is, zoals tijdens het laatste plenum van het CC/PVAP in december jl. "officieel" werd vastgesteld. Met het recente bezoek van de Poolse leider JARUZELSKI aan de Franse (socialistische) president MITTERRAND is reeds een belangrijke stap in de richting van het doorbreken van het isolement ten aanzien van de Westeuropese sociaal-democraten gezet.